

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
Τηλέφωνο: 2131307023
Email koinovouleftikos@justice.gov.gr

Αθήνα, 21 - 11 - 2018

Αρ. Πρωτ.: 738

Προς:

Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

Κοιν.:

Βουλευτές: κ.κ. Αν. Δημοσχάκη,
Ν. Παναγιωτόπουλο & Δ. Κυριαζίδη
(δια της αρμόδιας Υπηρεσίας
της Βουλής των Ελλήνων)

Ερώτηση: 2973/01-11-2018

Σε απάντηση της υπ' αριθ. 2973/01-11-2018 Ερώτησης που κατέθεσαν στη Βουλή των Ελλήνων οι Βουλευτές κ.κ. Αν. Δημοσχάκης, Ν. Παναγιωτόπουλος & Δ. Κυριαζίδης, με θέμα: «Απαραίτητες οι θέσεις κράτησης για την πλήρη εφαρμογή των σχετικών Ποινικών Νόμων», επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

Α. Σχετικά με τη σωφρονιστική πολιτική της Κυβέρνησης:

Έχουμε επισημάνει και σε προηγούμενες ερωτήσεις κοινοβουλευτικού ελέγχου ότι από το 2015 έως σήμερα η Κυβέρνησή μας έχει υιοθετήσει μια **νέα σωφρονιστική πολιτική** η οποία βασίζεται στο σεβασμό του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατουμένων και κινείται στους άξονες: **Ασφάλεια - Ανθρωπισμός - Επανένταξη - Διαφάνεια**. Η πολιτική αυτή στηρίζεται στην αντίληψη ότι η ανθρωπίνη μεταχείριση των κρατουμένων είναι υποχρέωση μιας ευνομούμενης πολιτείας και ότι αποστολή του σωφρονιστικού συστήματος είναι όχι μόνο η φύλαξη των κρατουμένων αλλά και η υποστήριξη της κοινωνικής τους επανένταξης. Επιπλέον, αναδεικνύει το γεγονός ότι η λειτουργία των φυλακών σε συνθήκες ακραίου υπερσυνωστισμού δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους τόσο για τους εγκλείστους όσο και για το προσωπικό και ευνοεί τις συνθήκες για την εμφάνιση και διατήρηση φαινομένων βίας και διαφθοράς. Πρόκειται για μια πολιτική που θέτει στο επίκεντρο τον άνθρωπο και παράλληλα θεωρεί ότι η φυλάκιση χρειάζεται να χρησιμοποιείται ως έσχατο μέσο και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα. Η αντίληψη αυτή συνάδει με τις σύγχρονες πρακτικές στον τομέα της σωφρονιστικής πολιτικής και με τις κατευθύνσεις διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών (ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης). Η πολιτική αυτή μέχρι σήμερα έχει υλοποιηθεί επιτυχημένα με σειρά νομοθετικών και άλλων παρεμβάσεων που έχουν οδηγήσει σε βελτίωση των συνθηκών κράτησης, των υπηρεσιών υγείας, απεξάρτησης, αναβάθμιση των ευκαιριών εκπαίδευσης, κατάρτισης, επανένταξης των κρατουμένων, επιμόρφωση του προσωπικού, αναβάθμιση της σωφρονιστικής διοίκησης, ενίσχυση της διαφάνειας και άνοιγμα της φυλακής στην κοινωνία. Ταυτόχρονα, έχει εκπονηθεί για πρώτη φορά το «**Στρατηγικό Σχέδιο για το σωφρονιστικό σύστημα 2018-2020**» (όπως απαιτούσε εδώ και χρόνια το Συμβούλιο της Ευρώπης από τη χώρα μας), το οποίο θέτει τις βάσεις για μια συνεκτική και σύγχρονη σωφρονιστική πολιτική.

Εξίσου σημαντικό είναι ότι η πολιτική αυτή δεν επιφέρει πλήγμα στη δημόσια ασφάλεια και την ασφάλεια των πολιτών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύει η Ελληνική Αστυνομία για τα τελεσθέντα και εξιχνιασθέντα αδικήματα, η εγκληματικότητα στη χώρα μας παραμένει σταθερή τα τελευταία χρόνια, ενώ στα βασικά σοβαρά εγκλήματα παρουσιάζεται μείωση. Ειδικότερα, για το έτος 2017 καταγράφεται μείωση στις ανθρωποκτονίες (κατά 3,7%) στις ληστείες (κατά 9,6%),

στις υποθέσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης (κατά 26,3%), στις υποθέσεις απατών (κατά 14,2%) και στις υποθέσεις νομοθεσίας περί όπλων (κατά 4,8%) ενώ σχεδόν σταθερές παραμένουν οι κλοπές/ διαρρήξεις (αύξηση κατά 0,8%).

Αντίθετα, η απουσία συγκροτημένης σωφρονιστικής πολιτικής, εδώ και πολλές δεκαετίες, είχε οδηγήσει τις φυλακές σε δεινή κατάσταση, για την οποία η χώρα είχε δεχτεί πλήθος καταδικαστικών εκθέσεων εθνικών και διεθνών οργανισμών καθώς και καταδικαστικών αποφάσεων για τις συνθήκες κράτησης της χώρας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η χώρα κλήθηκε να καταβάλλει ποσά ύψους 3.238.800 ευρώ πλέον τόκων για αποζημιώσεις λόγω καταδίκης του ΕΔΔΑ για τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές από το 2008 έως το 2014.

Αναφορικά με τη δημιουργία νέων θέσεων κράτησης με τη δημιουργία μικτού φορέα με τη συνεργασία του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), την οποία είχε επαναλάβει η Νέα Δημοκρατία και κατά τη συζήτηση διαβούλευσης στη Βουλή επί του Στρατηγικού Σχεδίου για το σωφρονιστικό σύστημα, μας βρίσκει εντελώς αντίθετους. Η δημιουργία ιδιωτικών φυλακών και η είσοδος του ιδιωτικού τομέα στον ευαίσθητο χώρο της έκτισης των ποινών έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα σε λίγες χώρες (ιδίως ΗΠΑ και Μ. Βρετανία), ενώ καμία άλλη χώρα της Ε.Ε. δεν έχει προχωρήσει σε αυτή την επιλογή για να αντιμετωπίσει το αυξανόμενο μέγεθος του σωφρονιστικού πληθυσμού. Ακόμα, όμως, και στις χώρες που προχώρησαν σε αυτές τις πολιτικές, η είσοδος του ιδιωτικού τομέα **επέφερε στην ουσία το αντίθετο αποτέλεσμα, δηλαδή οδήγησε σε τεράστια μεγέθυνση του συνολικού πληθυσμού των κρατουμένων και τη δημιουργία μιας νέας «αγοράς», χωρίς να επιφέρει οποιαδήποτε βελτίωση στις γενικότερες συνθήκες κράτησης.** Η μετατροπή του σωφρονιστικού συστήματος από χώρο δικαιοσύνης σε χώρο επιχειρηματικής δράσης δεν εκφράζει την Κυβέρνηση.

Ως προς δε τη λύση που προτείνεται για «ενοικίαση» θέσεων κράτησης σε χώρες – μέλη της Ε.Ε. όπως η Ολλανδία, αυτή η λύση πράγματι έχει επιλεγεί από τη Νορβηγία η οποία, κατόπιν διμερούς συμφωνίας, μετάγει αλλοδαπούς κυρίως κρατούμενους για να εκτίσουν την ποινή τους σε φυλακές της Ολλανδίας. Τέτοιες επιλογές έχουν συνταγματικά προβλήματα ενώ εγείρονται και σοβαρές ενστάσεις ως προς τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατουμένων. Ωστόσο, χρειάζεται κανείς να αναρωτηθεί εάν η χώρα μας μπορεί, συγκρινόμενη με τη Νορβηγία, να αντεπεξέλθει στο κόστος που έχει μια τέτοια λύση, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το κόστος της κράτησης (το οποίο υπολογίζεται με βάση το λειτουργικό και μισθολογικό κόστος της χώρας υποδοχής πχ Ολλανδία) όσο και το κόστος μεταφοράς των κρατουμένων με όρους δημόσιας ασφάλειας. Αντίθετα, η αντίληψή μας είναι ότι χρειάζεται να εξετάσουμε με προσοχή τις ακολουθούμενες από την Ολλανδία πολιτικές και μεταρρυθμίσεις που οδήγησαν στη μείωση του αριθμού των κρατουμένων και το «άδειασμα» των φυλακών, χωρίς να δημιουργηθούν προβλήματα στη δημόσια ασφάλεια ή να υπάρξει καταγεγραμμένη αύξηση της εγκληματικότητας.

Β. Σχετικά με το θεσμό της έκτισης ποινής με την παροχή κοινωφελούς εργασίας:

Η επέκταση της χρήσης των εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, μεταξύ των οποίων η κοινωφελής εργασία και η αξιόπιστη έκτισή τους αποτελεί βασική προτεραιότητα στο «Στρατηγικό Σχέδιο για το σωφρονιστικό σύστημα 2018-2020» για την αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού αλλά και για τον περιορισμό στη χρήση της ποινής του εγκλεισμού.

Μετά τις τροποποιήσεις του άρθρου 82 Ποινικού Κώδικα με τους ν. 3904/2010 (Α' 218) και ν. 4093/2012 (Α' 2012), η κοινωφελής εργασία μπορεί να επιβληθεί ως εναλλακτικός τρόπος έκτισης στερητικών της ελευθερίας ποινών έως 5 χρόνια που έχουν ήδη μετατραπεί σε χρηματικές, καθώς και συνολικών ποινών μεγαλύτερης διάρκειας εφόσον έχουν μετατραπεί σε χρηματικές. Για την περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε υποχρέωση παροχής κοινωφελούς εργασίας, χρειάζεται ο καταδικασθείς και το ζητήσει και να δηλώσει ότι αδυνατεί να καταβάλει το ποσό της μετατροπής ακόμα και με δόσεις (αρ. 82 παρ. 5 ΠΚ). Οι ρυθμίσεις αυτές φαίνεται ότι καλύπτουν

ένα μεγάλο εύρος αδικημάτων μικρής και μεσαίας βαρύτητας και ως εκ τούτου δεν προκύπτει η ανάγκη διεύρυνσης των ορίων εφαρμογής του μέτρου.

Ωστόσο, για την πλήρη αξιοποίηση και εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων απαιτείται η ενίσχυση και αναβάθμιση των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΑ & ΚΑ), οι οποίες είναι επιφορτισμένες με τη συνδρομή και επίβλεψη των ατόμων που παρέχουν κοινωφελή εργασία καθώς και η συμπλήρωση του κανονιστικού πλαισίου για την υλοποίηση του μέτρου σε μεγάλη κλίμακα.

Ήδη από το 2015 μέχρι σήμερα έχουν γίνει σημαντικά βήματα και προς τις δύο κατευθύνσεις:

1. Αναβάθμιση των ΥΕΑ & ΚΑ μέσω αύξησης και εκπαίδευσης του προσωπικού:

- Άμεσα θα αυξηθούν κατά 25% οι επιμελητές που υπηρετούν στις ΥΕΑ & ΚΑ: 16 άτομα μέσω ειδικών μετατάξεων (ήδη εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. ΔΠΑΑΔ /Φ.ΕΓΚΡ.Μ /24455/24-10-2018 Απόφαση της Επιτροπής της ΠΥΣ 33/2006), 7 άτομα μέσω του 1^{ου} κύκλου κινητικότητας 2018 και της ένταξης των ΥΕΑ & ΚΑ στο Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας και 7 άτομα μέσω προσλήψεων ΑΣΕΠ.
- Προστέθηκαν 2 θέσεις διοικητικού προσωπικού στο τμήμα επιμελητών ανηλίκων και στο τμήμα επιμελητών κοινωνικής αρωγής της Αθήνας (ν. 4478/2017, Α' 91) για τη διευκόλυνση του έργου των υπηρεσιών. Οι θέσεις θα καλυφθούν άμεσα μέσω της κινητικότητας (ΕΣΚ).
- Υλοποίηση 2 εκπαιδευτικών σεμιναρίων το 2016 για το σύνολο του προσωπικού, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ).
- Εκπαίδευση εκπαιδευτών (25 επιμελητών) το 2017 από έλληνες, αυστριακούς και βρετανούς ειδικούς στο πλαίσιο του προγράμματος τεχνικής βοήθειας του Αυστριακού Υπουργείου Δικαιοσύνης (διάρκεια 70 ώρες).
- Έκδοση εγχειριδίου για τους επιμελητές με τίτλο «Πρακτικός οδηγός για το έργο των επιμελητών ανηλίκων και επιμελητών κοινωνικής αρωγής».

2. Θεσμικές παρεμβάσεις:

- Έκδοση κοινής Υπουργικής Απόφαση με αριθ. 27143/2016 (Β' 2904) που αφορά τη διεύρυνση των φορέων που υποδέχονται πρόσωπα για κοινωφελή εργασία.
- Ήδη βρίσκεται προς δημοσίευση η υπ' αριθ. 21325/2018 νεότερη κοινή Υπουργική Απόφαση με την οποία προστίθενται 40 επιπλέον φορείς που επεκτείνουν περαιτέρω τον υφιστάμενο πίνακα φορέων που υποδέχονται πρόσωπα για κοινωφελή εργασία.
- Έκδοση κοινής Υπουργικής Απόφασης με αριθ. 73461/2017 (Β' 3647), με την οποία εκσυγχρονίστηκε το πλαίσιο εφαρμογής της κοινωφελούς εργασίας για τους ανηλίκους και νέους σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου των ανηλίκων.
- Διάταξη νόμου για την ασφάλιση κατά του κινδύνου ατυχήματος ατόμων που παρέχουν κοινωφελή εργασία. Ήδη έχει ενταχθεί σε Σ/Ν του ΥΔΑΔΔ σχετική διάταξη και πρόκειται να εισαχθεί στη Βουλή προς ψήφιση.

Παρατίθενται ενδεικτικά στοιχεία των τελευταίων τεσσάρων (4) ετών που δείχνουν σταθερή αύξηση στη χρήση του μέτρου της τάξης του 40% σχεδόν την τελευταία 3ετία:

ΕΤΟΣ	2014	2015	2016	2017
Παροχή κοινωφελούς εργασίας από ενηλίκους πανελλαδικά	1.589	1.562	2.502	2.643

Σύμφωνα με τα στοιχεία για την εφαρμογή του μέτρου στους **ανηλίκους**, το 2017 επιβλήθηκε το αναμορφωτικό μέτρο της κοινωφελούς εργασίας σε 226 περιπτώσεις πανελλαδικά.

